

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Auktionsförrättare
John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

Adress: Corfitz Beck-Friisgatan 19, Trälleborg. Födeelsedag 19/8

Ehrenbusch.	s. 1.
Albäckafrun.	s. 2.
Trälleborgs kopparportar.	s. 3.
Jordbruk i Trälleborg.	s. 4.
Sågillen och höstagillen.	s. 5.
Skatgillen okända.	s. 6.
Affärsmän och handlande.	s. 6.
Nyåret.	s. 7.
Trettondagen och tjugondagen.	s. 8.
Vårfrudagen.	s. 9.
Fastlagen.	s. 10.
Påskan.	s. 11.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 12.
Kristihimmelsfärdsdagen.	s. 13.
Pingst.	s. 14.
Trefaldighet.	s. 15.
Midsommar.	s. 16.
Ljusinbrinningsfesten okänd.	s. 17.

M. 7595:1-22.

Mårten.

s. 18.

Lucia.

s. 19.

Julen.

s. 20-22.

ACC. N:R

7595: 1

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ehrenbusch.

-Varje nyårsnatt kom han körande härigenom staden med två svarta hundar. Det var som eldkulor. Han körde alltid med en släde. Var det då inte snö, gnistrade det under medarna. Han körde från kyrkan till sin gård i Vemmerlöv. Han hade en gång varit och hälsat på landshövdingen, och när han körde hem igen, tog han vägen över isen. Han åkte emellertid ner i en vak men lovade att om han bleve räddad skulle han donera två gårdar i Vemmerlöv, den ena till kyrkan, den andra som lön åt kyrkoherden. En fiskare hörde hans nödrop och han kom upp tack vare skaklarna. Skaklarna stå nu i kyrkan. Han höll sig uppe på skaklarna tills dess att de kom och hjälpte honom.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Albäckafrun

var syster till Gya. När de kom körande, brukade hon sätta sig på lasset, och det blev så tungt, att hästarna inte orkade dra det. De skulle då ta huvudstoden av ena hästen, och såg de då henne, skulle de ta av ena hjulet, så fick hon bära upp axeln. En möllare hade en gång varit på midsommarfest med dans och var litet berusad. När han nu kom i närheten av Albäckafruns boning, så firade även trollden dans, och de ville bjuda honom på vin. Men han ville inte dricka utan slog glaset i marken, så att det gick sönder. De fordrade då att han skulle betala glaset. De ville ha tre sorters mynt: guld, silver och koppar. Han lovade dem att de skulle få mynten, om de komme hem till honom, men när de kommo, låste han dörren och släckte ljuset. En tid efteråt kom han förbi igen och då tog trollden revansch genom att dansa med honom så länge, att benen slets av ända upp till knäna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trälleborgs kopparportar

har jag inte hört någon säga om.

Knös

var en liten skäggig gubbe som var vida bekant. Han var nämligen en stor spjuver. Han gick en gång till Köpenhamn och blev hemskickad på kommunens bekostnad.

Kronhamn

var prästson och var ett stort original. Han gick och tiggde och levde sig fram på allmosor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

7595:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordbruk i Trälleborg.

-Här har varit mycket jordbruk förr i Trälleborg. Jorden, som hörde till denna fastigheten där vi nu sitter/Corfitz Beck-Friisgatan 19/låg mellan Liljeborg och Valldammsgatan. I mitten på 1800-talet hade alla hantverkare och handlare ett par hästar och kor, och i och med det hade de också jord. Någon allmänning förekom inte. Jorden låg utanför själva staden. I Trälleborg har aldrig varit något enskifte, så bitarna kunde ligga rätt så spridda.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7595:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skydds Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sågillen.

-När de hade tillsått, firades alltid sågillen med fisk och gröt. Den första dagen de sådde korn, skulle de alltid ha så-kakor, d.v.s. tjocka, jästa pannkakor. När sådden var avslutad hade de så-gillen med fisk och gröt men i n t e musik och dans.

Höstagillen

firades med lutfisk och gröt, musik och dans. Då samlades alla med familjer och barn, d.v.s. alla som hjälpt till med skördearbetet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skatgillen

känner jag inte till.

Föreningar och sällskap .

Se Julen 3, särskilt blad.

Affärsmän och handlande.

Handlarna hade inkörselstallar för lantbrukarna som kommo in till staden. Vid hörnet av Algatan och Corfitz Beck-Friisgatan bodde A.P. Jönsson, på Algatan J.M. Möller, på Gamla Torget Filip Stickler, på Västergatan O. Mattson/nu Borgman/. Alla dessa hade inkörselstallar samt julgransförsäljning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Nyåret.

-Nyåret vakades för det mesta in. Och i ytterområdena sköt
de vilt den natten.
-Avlade man nyårsvisiter?
-Å nej, inte här.
-Hade man nyårsbaler?
-I hemmen hade de julbaler under helgen.
-Försökte man förutspå framtiden?
-Nej. Varje julafton, nyårsafton och trettonafton läste vi
i Bibeln samt sjöng en psalm.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trettondagen

-Stjärngossar minns jag inga, men de gick julaspöken under hela julhelgen. De kunde komma vilken kväll som helst. Det var hantverkargesällar, som gärna ville bli trakterade.

✓ Tjugondagen.

-Hade man Knutsbal eller Tjugondebal?
-Inte som stående regel.
-Plundrades granen?
-Hemma hos oss tog vi ut den da'n efter 13-dagen.
-Var det vanligt att följa drogo omkring och sopade ut julen?
-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R Ms 7595:9

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Melin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Vårfrudagen

firades inte på något särskilt sätt. Inte heller har jag hört några särskilda uttryck såsom att tranan bär ljus i säng, tredje torsdagen i Tor e.d. Vi ha aldrig lagt oss i dagsljus i mitt hem. I fars barndom fick de däremot aldrig ha ljus i stallarna, men det är ju en annan historia.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7595:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Fastlagen.

-Tog ni in ris som ni satte i vatten?
-Nej.
-Risade ni varandra?
-Nej.
-Ät ni bullar?
-Ja. På Åkerslund hade vi alltid på måndagen bruna bönor med
fläsk samt bullar efteråt. Vita tisdag hade vi plättar.
-Slog ni aldrig katten ur tunnan?
-Själv minns jag det inte, men far talade om att alla köpmans-
drängar och hantverkare gesäller brukade rida på Gamla Torget
och sedan var det fest efteråt. De gick även och samlade upp
ägg, och sedan hade de dans hos Petter Pott på Norregatan. Den
som slog första hålet på tunnan, blev "kattkung" och den som
slog itu tunnan riktigt blev "kung". Sedan följde "långa
dansen" d.v.s. visningen av kung och drottning

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7595: 11.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Påsken.

- Känner hr Möller till uttrycket dymmeln?
- Jag minns att de nämnde uttrycket på landsbygden.
- Ät ni skärtorsdagskål eller påskgröt?
- Nej.
- Ansåg någon att mjölkmat var farlig att förtära på långfredagen?
- Nej. På långfredagen hade vi alltid hemma hos oss rödgröt.
- Hur färgades äggen till påsk?
- I lökskal, kaffesump och medelst hundkex, varvid de blevo vackert blommiga. Vid påsken rullade vi ägg mycket med en bräda och en peng. Vars ett ägg sattes ut, och vi siktade sedan medelst brädan på äggen, som lågo på ett avstånd av 4-5 meter. Vi rullade alltid ägg inomhus, och äggen kallade vi för rullarkamper. Vi körde på så länge tills det var ägg kvar.
- Talade aldrig någon om påskharen?
- Nej.
- Klädde ni ut er under påsken?
- Nej. På skärtorsdagen satte vi fast pappersremsor på ryggen på folk.
- Tände ni upp påskeldar?
- Nej.
- Skulle ni hålla er i stillhet under långfredagen?
- Ja, det var årets största högtidsdag. Juldagen var mera livlig. Folk var svartklädda när de gick till kyrkan, och det var alltid nattvardsgång på långfredagen.
- Flaggades på halv stång?
- Ja, men flaggor voro rätt så sällsynta på den tiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7595:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytte Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Valborgsmässoafton och 1:a maj.

- Var första maj den första vårdagen?
- Ja.
- Bar ni maj i by?
- Nej, inte här.
- Drack ni mäg i benen?
- Ja, på "Tre Lejon", "Norden", "Hotell Schweitz" och "Liljeborg".
- Drack ni björksav?
- Nej, här var ingen skog.
- Tände ni upp majeldar?
- Nej.
- Uppfattades 1:a maj som festdag?
- Ja, som festdag.
- Förekom utflykter 1:a maj?
- Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595 :13.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Skytts

Adress:

Socken: Trälleborg

Berättat av: John Möller

Uppteckningsår: 1941

Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Kristihimmelsfärdsdagen

firades inte alls på något sätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:14

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter "elin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Pingst.

-Tog ni in löv eller gröna kvistar till pingst?
-Jo, vi majade även till pingst. När de strött sand på golvet brukade de även klippa buxbom och lägga på. Vi satte grönt vid sängarna men vi k l ä d d e inte sängarna helt med grönt.
-Gav barnen föräldrarna en krans av blommor?
-Nej.
-Företogs utflykter?
-Ja, till Bökeberg och även till Skanör och Falsterbo. Vid pingst började dessa utflykter. De körde redan kl. 5 på morgonen. Vi brukade stanna hos Truls i Brunn, när vi körde till Falsterbo-han kallades så emedan han hade bieren i en brunn, så att den skulle hålla sig sval. Han bodde mellan Höllviken och Ljunghusen.
-Klädde aldrig någon ung flicka ut sig till pingstbrud?
-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. Me. 7595 : 15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trefaldighet

firades inte alls på något sätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7595:16

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Midsommar.

-Vi sade bara midsommar i min tid åtminstone. Lövmärknad förekom inte i Trälleborg, men vi brukade maja hemmahos oss. Lövgubbar har jag inte sett några i Trälleborg och inte någon annanstans heller. Inte heller midsommarbrudar eller midsommareldar. Majstång förekom däremot.

-Var?

-På Liljeborg, på Skarp skytteplatsen vid Gamla lasarettet, på Friheten. Däremot minns jag inte att de hade på varje gård. I var by restes däremot en majstång, t.ex. i Gislöv.

-Hade ni några berömda spelemän?

-Här var en mäsingskvartett under ledning av skollärare Ohlander. Per Andersson spelade klarinett i sextetten, mösskräddare Hansson, "Långa spillen" som han kallades, spelade fiol. Men det var annars mest harmonika vid majstången, t.ex. på Liljeborg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7595:17

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljusinbrinningsfesten.

Okänd.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7595:18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Mårten.

-Mårten firades hemma hos oss med gås men inte med svart-soppa. Hemma hos oss hade vi aldrig lutfisk eller gröt. Det var nog mest de som inte hade råd med gås som hade det. Aldermännen ute på landet t.ex. i Anderslöv arrangerade gillen vid Mårten. I Anderslöv gör de det än i dag. De är 40 stycken. De ha byahorn som de blåser i. På landet skulle de förr underhålla broarna, vidare hade de samfälld jord, "byns mark". I Anderslöv ha de gemensam pump. Om de nu t.ex. hade lagat broar skulle åldermannen redovisa för inkomster och utgifter. Inkomster förekom nämligen också, ty någon hade ju alltid byns jord på arrende.
-Kallades Mårten för lilla jul?
-Nej, men man sa' att det var "en försmak till julen".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7595:19

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

har firats först på [✓] Lucia senare år.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:20.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Julen.

-Julmarknad förekom inte i Trälleborg. Men vi bakade själva hemma. Vi bakade grovt bröd, siktebröd eller fint, sursött eller halvfint, dessutom pepparkakor, klenor, gorån och vetebröd. Vi slaktade alltid också, eftersom vi hade 1-2 grisar. Vi slaktade dock aldrig på någon bestämd dag, utan låtta till tio dagar innan jul. Dessutom bryggde vi själva julölet. Till julförberedelserna hördes också storrengöring och stortvätt. Vi stöpte ljusen också, bl. a. pråsor. Julgransljusen stöpte vi däremot aldrig själva. De köptes. Julgran hade vi alltid hemma hos oss. Här kom göingar körandes, och dessutom tog affärs-
männen, Kocks och allt vad de hette, hem granar och sålde. I granen hängdes ljus, glitter, bakade pepparnötter lades i klippta korgar utav papper, karameller med papper om hängdes på grenarna. De hade även bakat julgubbar och harar av pepparkaksdeg, vilka färgats i blått och rött. I toppen på granen satt en stjärna. På de större köpmanshusen/Se särskilt ark/sattes hela granar vid porten. Julträd förekom inte före granarna, i så fall före min tid. Däremot var det vanligt att de som hade jordbruk satte upp nek åt fåglarna. Köpmanshusen satte också upp dylik.

-Pryddes rummen med bonader?

-Ja, till julen hade de hemävnader som togs fram, agedynor och bonader togs fram. Det förnämsta silvret togs också fram till julen.

-Lade ni halm på golven?

-Nej. Men till drängarna hade de halm i sängarna.

-Fick de fattiga julmat?

-O ja. Arbetare och de som hjälpte till med hösten skulle alltid ha släktmat, fläsk och korv, sylta och dricka.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7595:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

-Blevo alla som kom under julen trakterade?
-Ja, alla blevo bjudna på någonting, t.ex. på ett glas körs-
bärsvin eller krusbärsvin, kaffe och kakor.
-Lade man upp särskilda julhögar på gårdarna i Trälleborg?
-Nej.
-Vad åt ni för julmat?
-Alltid skinka, smör, bröd, sylta och korv, fisk och gröt. Därtill
ett glas vin samt klenor med sylt. Vi åt vid 6-tiden. Vi lade
oss tidigt. När vi kom från julottan skulle vi alltid ha varmt
julöl och kall risengröt. Vi bryggde särskilt kraftigt öl till
jul.
-Förekom dopp i grytan?
-Nej, inte hos oss, men där äro de som gör det nu på senare år.
-Hur firades juldagen?
-I stillhet. Men inte så som långfredagen. De som hade barn,
fick ju gärna besök av dem på juldagen, om de voro vuxna
och gifta. Så spelade de kort.
-Blåstes julen in?
-Nej, men nu gör de det. Julen ringdes in i kyrkan. De hade
förr tornväktare som tutade i kyrkan. De ringde kl. 9 på
kvällen, och se'n tutade de varje kvart. Det där tog emeller-
tid slut i början på 90-talet. Väktaren stod i kyrkgluggen
och ropade "Klockan är tio slagen... etc." Däremot sköt man
inte vid julen. De brukade i stället skjuta så mycket mera
nyårsnatten, inte minst i ytterområdena.
-Gav man varandra julklappar?
-Alltid hemma hos oss. Någon inom familjen klädde ut sig
till julbock tack vare en gammal päls och skinnmössa, och
bocken kom med klapparna.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7595:22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: John Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1883 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts.3.

-Förekom vers på paketen?

-Nej.

-Gick ni allmänt till ottan?

-Ja, och längs gatan var då tänt i fönstren.

-Hade man familje- eller släktmiddag på juldagen?

-Inte hemma hos oss, men i och med 2 dag jul började julkalasen, vilka fortsatte hela julen.

-Förekom baler efter julen?

-Här var "Tioöresföreningen" och den hade alltid bal på "Tre Lejon" omkring trettondagen. Föreningen idkade välgörenhet. Det var för beklädning av fattiga barn, och medlemmarna betalade tio öre i månaden, d. v. s. 1. 20 om året. De samlades på eftermiddagen, vuxna med barn. Barnen som skulle beklädas voro inbjudna. De fick en kostym kläder samt skor, kaffe och kakor. Alla barnen - även de rikas - fingo julpåsar med sig hem. Först var det bal för småttingarna, och sedan fortsatte balen för de äldre. Entrén var 25 öre. De fattiga, c. a 20 barn, fick givetvis gå fritt in. I äldre tid höllos dessa fester på "Tre Lejon" men nu gå de av stapeln på teatersalongen i Stadshotellet. Hantverksföreningen hade sin årsfest i början av januari med supé och bal på "Tre Lejon".

-Förekom Staffansgång?

-Nej.

-Trodde man att några övernaturliga väsen voro i farten vid jul?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!